

สภาพการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิทยาลัยเทคนิค
วิชาชีพจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
OPERATING CONDITIONS AND GUIDELINES FOR THE
DEVELOPMENT OF CHAMPASAK PROFESSIONAL
TECHNICAL COLLEGE LAOS

¹โสวันดี สก, ²กุลวดี ละม้ายจีน และ ³จิตรกร โพธิ์งาม

¹Sovandy Sok, ²Kulvadee Lamaijeen and ³Jittrakorn Po-ngam

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹ Sovandy.Sok @ubru.ac.th

Received: September 27,2023; **Revised :**November 2, 2023; **Accepted :**December 31,2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูก หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ (2) เพื่อได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูก หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงพรรณนาผลการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูก หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ มี 7 แนวทาง คือ 1) พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ และสิ่งดึงดูดใจในชุมชนบึงฉมูกให้มีความน่าสนใจมากขึ้น 2) พัฒนาด้านการจัดการ และการมีส่วนร่วมภายในชุมชนบึงฉมูกให้ดีขึ้น 3) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนให้มีมาตรฐาน พร้อมทั้งจะบริการให้กับ

¹นักศึกษา, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

นักท่องเที่ยว 4) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบึงฉมวก ที่สามารถดึงดูดศักยภาพของชุมชนทั้งวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ให้มีความน่าสนใจ 5) พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อยกระดับการบริการ 6) กำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และช่องทางติดต่อชุมชน ที่สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงชุมชนได้สะดวกมากขึ้น 7) พัฒนาให้มีที่พักของชุมชนสำหรับบริการให้กับนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนา การท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบึงฉมวก

Abstract

The study aimed to: (1) to study the potential of Community Based Tourism Development in Boeng Chouk Community, Banteay Srei Village, Khna Sondai Commune, Banteay Srei District, Siem Reap Province (2) Guideline for Community Based Tourism Development in Boeng Chouk Community, Banteay Srei Village, Khna Sondai Commune, Banteay Srei District, Siem Reap Province. Key informant is a group of stakeholders in the area, consisting of community leaders, Community Based Tourism Management Committee and local philosophers and government and private sector. Methods for collecting data from semi-structured interviews and focus group interviews, by method of content analysis and descriptive analysis. The results of the research revealed that there are 7 guidelines to develop Boeng Chouk Community Based Tourism Banteay Srei Village, Khna Sondai Commune, Banteay Srei District, Siem Reap Province, they are: 1) Develop the potential of the area and the attraction in the Boeng Chouk Community to be more interesting. 2) Develop on management and participation of Boeng Chouk Community to be better. 3) Develop facilities in the community to be standard ready to serve tourists, 4) Develop tourism activities in the Boeng Chouk Community that can Use the community potential include culture and natural resources to be applied to be interesting 5) Develop the potential of people in the community to enhance service. 6) Develop infrastructure in the community and community contact channels that can help tourists to reach the community more conveniently. 7) Develop community accommodation for tourists.

Keywords: Development, Community Based Tourism, Boeng Chouk Community

บทนำ

ราชอาณาจักรกัมพูชาอาจเป็นประเทศเล็กๆ แต่มีทุกสิ่งที่ต้องการสำหรับวันหยุดพักผ่อนที่ยอดเยียม เหนือเหตุผลหลายประการที่ผู้เยี่ยมชมส่วนใหญ่กลับมาเยี่ยมชมครั้งแล้วครั้งเล่ามีสองประการที่หลายคนพบว่ายากที่จะหาที่อื่น ประการแรกกัมพูชาามีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากมายอย่างไม่น่าเชื่อและธรรมชาติของมันก็น่าทึ่งมากที่จะพูดน้อย ตั้งแต่อุทยานแห่งชาติที่สวยงามไปจนถึงชายหาดที่บริสุทธิ์และหมู่เกาะที่ผ่อนคลายรสชาติของกัมพูชาไม่เพียง แต่ในอาหารแปลกใหม่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงบรรยากาศโดยรวมด้วย ราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย ลาว เวียดนาม และอ่าวไทย มีเมืองหลวงคือพนมเปญ ประเทศกัมพูชากัมพูชาตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของคาบสมุทรอินโดจีนมีพื้นที่รวม 181,035 ตารางกิโลเมตรมีพรมแดนประเทศไทยทางทิศตะวันตกและทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประเทศลาวทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประเทศเวียดนามทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ภูมิประเทศของกัมพูชาส่วนใหญ่เป็นที่ราบต่ำโดยมีภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และทิศเหนือ ลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นสองประการของกัมพูชาคือแม่น้ำโขงซึ่งไหลจากเหนือจรดใต้ของประเทศ และทะเลสาบโตนเลสาบ กัมพูชาเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมและอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กัมพูชาามีประวัติศาสตร์ที่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของบางประเทศ และเคยมีสงครามกลางเมือง แต่ตอนนี้กัมพูชามีความสงบสุขอย่างสมบูรณ์ ผู้คนและนักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถเดินทางไปได้ทุกที่ด้วยโครงสร้างพื้นฐานถนนหนทางที่สวยงาม กับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวหลายร้อยแห่ง ศักยภาพทั้งหมดข้างต้นที่กระตุ้นให้ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจกัมพูชาในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจกัมพูชาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจกัมพูชา (กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา, 2564)

จังหวัดเสียมเรียบตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชาเป็นประตูสู่วัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงระดับโลก จังหวัดนี้ยังมีเมืองที่มีชีวิตชีวาซึ่งมีโรงแรมหรูมากมาย อาคารยุคอาณานิคมที่สวยงามถนนผิวที่คึกคัก ฟาร์ม ตลาด และอื่น ๆ อีกมากมาย เมืองเสียมเรียบเป็นอำเภอเมืองของจังหวัดเป็นจุดหมายปลายทางที่ 'ต้องไปเยือน' สำหรับผู้มาเยือนกัมพูชาทุกคน ที่นี่เป็นที่ตั้งของนครวัดในศตวรรษที่ 12 อันรุ่งเรืองซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ตั้งอยู่บนฝั่งเหนือของโตนเลสาบใหญ่มหัศจรรย์อันดับที่แปดของโลกที่ชวนให้หลงใหล นอกเหนือจากปราสาทนครวัดอันกว้างใหญ่ และปราสาทอื่นๆ แล้วเสียมเรียบยังมีอะไรอีกมากมายที่จะมอบให้กับนักท่องเที่ยว ตั้งแต่หมู่บ้านลอยน้ำที่งดงามบนทะเลสาบโตนเลสาบไปจนถึงแหล่งมรดกของภูเขาภูเขา ในเมืองมีร้านขายงานฝีมือ แกลเลอรี คาเฟ่และร้านอาหารชั้นนำมากมายที่ให้บริการอาหารทุกประเภท Pub Street ที่มีชื่อเสียงและตลาดกลางคืน นอกจากนี้มีฟาร์มไหม ชนบทนาข้าว หมู่บ้านชาวประมงและเขตรักษาพันธุ์นกที่อุดมสมบูรณ์ใกล้ทะเลสาบโตนเลสาบทำให้เสียมเรียบเป็นหนึ่งในสถานที่ที่น่าหลงใหลที่สุดในโลก จังหวัดเสียมเรียบตั้งอยู่ห่างจากพนมเปญไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ 314 กม. ตามถนนแห่งชาติหมายเลข 6 สามารถเข้าถึงได้ตลอดทั้งปี และสามารถเดินทางเข้ามาจังหวัดเสียม

เรียบโดยเที่ยวบินตรงจากเมืองใหญ่หลายแห่งในภูมิภาค รวมทั้งกรุงเทพฯ ดานังฮานอย โฮจิมินห์ ปากเซ เวียงจันทน์ กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ ฮองกง คุณหมิง ไทเป ฯลฯ และจากเมืองหลวงพนมเปญ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญ ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่หลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ใช้เป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศชาติ ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวโดยชุมชน และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดึงดูดใจ สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือที่จะทำ ให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นผลดีต่อเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันด้านสังคม หรือหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็ให้การยอมรับ และสนับสนุนงบประมาณมาพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น ส่วนด้านความสำคัญต่อวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นก็ได้ถูกถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยว โดยแกนนำชุมชน และคนในชุมชนมีความภูมิใจที่จะนำเสนอ และสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชน เกิดการอนุรักษ์หวงแหน เกิดแนวร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ (รัตนา บุญเลิศ, 2562)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบซึ่งสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นและปรับปรุงความเป็นอยู่ แหล่งท่องเที่ยวได้รับการจัดการโดยสมาชิกชุมชนในท้องถิ่นเอง สำหรับการท่องเที่ยวทั่วไปการเยี่ยมชมมักจะทำการตลาดและจัดโดย บริษัทท่องเที่ยวเอกชน ผลกำไรส่วนใหญ่ออกจากชุมชนและมีเอกชนเพียงไม่กี่รายที่ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจนี้ ในทางตรงกันข้าม CBT ได้รับการจัดการและดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชนเอง การตัดสินใจของฝ่ายบริหารทั้งหมดเกิดขึ้นโดยหรือปรึกษาร่วมกับชุมชนและผลกำไรทั้งหมดจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ ได้แก่ การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกในชุมชนการมีส่วนร่วมของชุมชนการควบคุมชุมชนการเสริมพลังและการอนุรักษ์ด้วยการจัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่พักและผู้มาเยือน จะช่วยลดผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ซึ่งจังหวัดเลียมเรียบได้จัดให้มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหลายพื้นที่ อาทิเช่น ชุมชนท่องเที่ยวบึงฉมูญ ชุมชนท่องเที่ยวจางเขนยี่สิบ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศบึงเปี้ยว ชุมชนท่องเที่ยวธรรมชาติกำแพงลูก ชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศกำแพงลูก ชุมชนท่องเที่ยวธรรมชาติเมจรัย ชุมชนท่องเที่ยวพนมແຄງ เป็นต้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาติ และนานาชาติ ให้ได้สัมผัสกับประสบการณ์ ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของประชาชนจังหวัดเลียมเรียบ การท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูญ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก เพราะมีเขตอนุรักษ์ธรรมชาติที่สวยงาม มีกิจกรรมนั่งเรือดูนก ล่องเรือชมป่าโกงกางน้ำจืดที่มีขนาดป่าประมาณ 15 เฮกตาร์ และชมวิวกุเขา ชุมชนท่องเที่ยวบึงฉมูญตั้งอยู่ในหมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเลียมเรียบ อยู่ใกล้กับปราสาทบันทายศรีที่มีความงดงาม และมีชื่อเสียงโด่งดังนั้น จึงมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม หรือไปรับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อนที่นั่นเสมอในวันเสาร์วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์อื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นพบว่าการท่องเที่ยวโดย

ชุมชนบึงฉุ ยังขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม จึงทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากการจัดการการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ประชาชนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบเพื่อนำผลการศึกษาของชุมชนบึงฉุไปปรับใช้ในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบล นาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน กลุ่มคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 10 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ กำนันตำบลนาสันตยา จำนวน 1 คน พัฒนาชุมชนอำเภอบันทายศรี จำนวน 1 คน นายอำเภอบันทายศรี จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน สรุปลักษณะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 30 คน ศึกษาข้อมูลจากตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) ซึ่งใช้วิธีการสังเกต (Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) โดยเน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-informant) ตามแนวสัมภาษณ์ที่วางไว้ก่อน แล้วจึงสัมภาษณ์อย่างอื่น เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกต (Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยก็นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูญ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลชนาสนาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูญ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลชนาสนาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ ซึ่งอำเภอบันทายศรีนับได้ว่าเป็นอำเภอที่มีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ในปีพ.ศ.2560 ท่าน ผวง สาวัน (Phoung Savon) ซึ่งเป็นชาวบ้านคนหนึ่งชุมชนบึงฉมูญ ได้มีความคิดริเริ่มในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าไม้ สัตว์ป่าตลอดจนปลา ด้วยการระดมคนในชุมชนเพื่อสร้างอาชีพใหม่ให้กับผู้คน ด้วยการสร้างการท่องเที่ยวชุมชนภายในชุมชนบึงฉมูญ โดยได้จัดทำแพอาหาร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อน ทานอาหาร เล่นน้ำ นั่งเรือ และตกปลา การท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูญมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่สามารถเชื่อมโยงได้ประกอบด้วย ปราสาทบันทายศรี (Banteay Srei Temple) ภูบาลสะเปียน หรือ หัวสะพาน น้ำตกกบาลสะเปียน อุทยานแห่งชาติพนมกุเลน เป็นต้นเส้นทางที่สามารถเดินทางไปยังชุมชนบึงฉมูญ การเดินทางสะดวกโดยรถส่วนตัว หรือรถแท็กซี่ให้เช่าทางจากตัวเมืองเสียมเรียบประมาณ 35 กิโลเมตร ยังไม่มีรถโดยสารสาธารณะ และยังมีป้ายที่บอกทางเข้า หรือชื่อชุมชนบึงฉมูญ สามารถเดินทางตามถนน60 และเลี้ยวซ้ายไปตามถนนหมายเลข 67 ผ่านตำบลพระดากที่มีชื่อเสียง ชนมจินอร้อย และขับตรงไปเรื่อย ๆ จนก่อนจะถึงปราสาทบันทายศรี มีทางดินแดงด้านซ้ายมือ เลี้ยวซ้ายเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร ก็จะเห็นจุดบริการนักท่องเที่ยวชุมชนบึงฉมูญอยู่ขวามือ ชุมชนบึงฉมูญ มีกิจกรรมหลัก คือ นั่งแพรับประทานอาหารที่เป็นฝีมือของชุมชน พักผ่อนกับบรรยากาศบึงน้ำธรรมชาติ มีเรือรับส่งนักท่องเที่ยวไปกลับแพอาหาร มีบริการเช่าเรือพาย เรือคายัค ตกปลา เล่นน้ำเย็นใสรวากับกระเจก การท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูญดำเนินไปอย่างราบรื่น ได้รับการสนับสนุนในการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ สัตว์ป่า ปลา และทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของตน สิ่งสำคัญคือชุมชนมีความรักและพยายามรักษาไว้ด้วยความรับผิดชอบสูงสุด

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉมูญ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลชนาสนาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ ได้แก่

- 1) พัฒนาศักยภาพของพื้นที่และสิ่งดึงดูดใจในชุมชนบึงฉมูญให้มีความน่าสนใจมากขึ้น
- 2) พัฒนาด้านการจัดการ และการมีส่วนร่วมภายในชุมชนบึงฉมูญให้ดีขึ้น
- 3) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนให้มีมาตรฐาน พร้อมทั้งจะบริการให้กับนักท่องเที่ยว

- 4) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบึงฉลือ ที่สามารถดึงดูดศักยภาพของชุมชนทั้งวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ให้มีความน่าสนใจ
- 5) พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อยกระดับการบริการ
- 6) กำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และช่องทางติดต่อชุมชน ที่สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงชุมชนได้สะดวกมากขึ้น
- 7) พัฒนาให้มีที่พักของชุมชนสำหรับบริการให้กับนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

1. ศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉลือ หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตยา อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ จากการศึกษา พบว่า ชุมชนบึงฉลือ เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมที่น่าสนใจมากมาย เช่น การทำน้ำตาลปึก (น้ำตาลโตนด) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นตาล คนในชุมชนยังมีการใช้เกวียนวัว และรถอีแต็ก ในแต่ละปีชุมชนได้มีการจัดเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลหมู่บ้าน เทศกาลแข่งเรือ งานสงกรานต์ เป็นต้น ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้แก่ บึงขนาดใหญ่ ที่มีน้ำเย็นใสราวกับกระจก ป่าโกงกางน้ำจืด ที่ความร่มรื่น อุดมสมบูรณ์ มีปลา สัตว์เลี้ยง นกต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉลือ ชุมชนได้มีวิสัยทัศน์ และมุมมอง ที่อยากเห็นชุมชนมีส่วนร่วมในการปกป้อง ดูแล และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพรอบ ๆ บึง เพื่อกะจ่ายและสร้างงานให้กับชุมชนผ่านการจัดตั้งบริการการท่องเที่ยวและสร้างความร่วมมือที่ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นในการส่งเสริมการบริการสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา บุญเลิศ (2562: 122) พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายมีสิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติ คือวิวทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้มีถนนคอนกรีตเรียบตามตามฝั่งโขงสำหรับทำกิจกรรมปั่นจักรยานฟینگเริ่มปลูกต้นดอกยี่โถเรียงถนน มีโฮมสเตย์อยู่แนวริมโขงอากาศเย็นสบายแบบเมืองเหนือมีความสะอาด ปลอดภัย นอกจากธรรมชาติและสิ่งทีมนุษย์สร้างขึ้นแล้ว ผู้คนในชุมชนยังมีเสน่ห์ของความเป็นคนอีสานล้านนา มีวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตความเชื่อแบบอีสาน การฟ้อนเหนือผสมเชิงอีสานล้านนาสวยงามตระการตาประทับใจ มีการแสดงแห่ขันโตกพร้อมการแสดงพื้นบ้าน การแสดงวิถีชีวิต กระหิ่มเร้าใจด้วยพลังของทิมกองยาว ซึ่งในอนาคตสามารถพัฒนาบริเวณริมฝั่งโขงให้มีการจัดงานประจำปีดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทย จีน พม่า ลาว เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุไรวรรณ สุภานิตย์ และศุภวรรณ ตันตสุทธิกุล (2554: 77) พบว่า ชุมชนการท่องเที่ยววิถี “โหนด นา เล” ทั้งสามตำบลมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการพัฒนาทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมภายในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวและต้องการมีส่วนร่วมกับการบริหารส่วนตำบลในการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผน ดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดจนต้องการให้ผู้แทนของชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม เพื่อให้การพัฒนา

เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตชุมชน การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุกล หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุกล หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลนาสันตาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ ได้แก่

1) พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ และสิ่งดึงดูดใจในชุมชนบึงฉุกลให้มีความน่าสนใจมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา บุญเลิศ (2562: 134) พบว่าชุมชนบ้านท่าขันทอง สถานที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงรอบ ๆ สถานที่ การพัฒนาในด้านสิ่งดึงดูดใจ พัฒนาสถานที่พักไว้ให้นักท่องเที่ยวได้พักระหว่างเดินทาง มีการพัฒนาจุดชมวิวปลูกดอกไม้และตัดหญ้าเพื่อไม่ให้บังทัศนียภาพ พัฒนาจุดชมวิวโดยการมองหาลูกใหม่ ๆ ที่เป็นจุดเด่นและมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงาม เช่น เห็นพระอาทิตย์ขึ้น

2) กำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และช่องทางติดต่อชุมชน ที่สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงชุมชนได้สะดวกมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริรัตน์ พงษ์นิรันดร์ และคณะ (2559: 249) พบว่า ภาครัฐควรร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดการป้ายบอกทาง ให้มีเพียงพอต่อความต้องการ ขนาดของป้าย สี และขนาดของตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจะต้องมองเห็นได้ง่ายมีความ ชัดเจนภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

3) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนให้มีมาตรฐาน พร้อมทั้งจะบริการให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา บุญเลิศ (2562: 136) พบว่า พัฒนาร้านจำหน่ายสินค้าของฝาก ของที่ระลึก ร้านอาหาร โดยส่งเสริมให้นำผลผลิตจากสถานที่และชุมชนเข้ามาขายเพื่อสร้างรายได้ มีห้องปฐมพยาบาลไว้ที่ศาลาประชาคมของหมู่บ้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการให้บริการได้สะดวก รวดเร็ว

4) พัฒนาให้มีที่พักของชุมชนสำหรับบริการให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา บุญเลิศ (2562: 135) พบว่า พัฒนาระบบการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ การบริหารของกลุ่มมีการตั้ง คณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, ตั้งกฎกติกา การทำงานของคณะกรรมการ, มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม, มีการจัดระบบการจอง การลงทะเบียน และการมัดจำล่วงหน้า, แจงรายละเอียดของค่าธรรมเนียมและบริการต่างๆ ที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน

5) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบึงฉุกล ที่สามารถดึงดูดศักยภาพของชุมชนทั้งวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ให้มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา บุญเลิศ (2562: 136) พบว่า ด้านกิจกรรม พัฒนากิจกรรมการเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชุมชนบ้านท่าขันทอง เช่นวัฒนธรรมทางด้านอาหารและการแต่งกาย ตั้งกฎระเบียบการขับรถโดยสารประจำท้องถิ่น (รถอีต๊อก) พัฒนาระบบการจัดการรถจักรยาน และรถโดยสารประจำท้องถิ่น (รถอีต๊อก) ของหมู่บ้านมีการจัดโซนสถานที่ถ่ายรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว และพัฒนากิจกรรม มีศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ประวัติความเป็นมาของชุมชน โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาแสดงโชว์ให้

นักท่องเที่ยวได้ชม และให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตชุมชน เช่น ลองทำกับข้าวเอง ลองปักผ้าเอง เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

6) พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อยกระดับการบริการ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ อาภาพร บุญประสพ และคณะ (2564: 25) พบว่า จะต้องพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว พัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว และต้องดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน คนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

7) พัฒนาด้านการจัดการ และการมีส่วนร่วมภายในชุมชนบึงฉุกลีโต้ขึ้น สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ เป็ง พอนนา (2552: 138) พบว่า ประชาชนท้องถิ่นในเมือง สีหนุวิลล์ควรมีส่วนร่วมมากกว่านี้ในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดดึงดูดแก่นักท่องเที่ยว ผู้บริหารระดับท้องถิ่นควรจัดการอบรมด้านการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนการจัดการด้านการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ ความปลอดภัย ระบบสาธารณูปโภคและการตลาดซึ่งเป็นการช่วยลดความยากจนของชุมชนท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวในเมืองสีหนุวิลล์ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ รัตนา บุญเลิศ (2562: 137) พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ส่งเสริมแนวคิดในการจัดการดี กระจายรายได้ โปร่งใส เป็นธรรม ฯลฯ มีการประชุมปรึกษาหารือกันบ่อยและต่อเนื่อง ทำงานกันเป็นทีม สามารถทำแทนกันได้ วางระบบ กระจายรายได้ โปร่งใส เป็นธรรม สร้างงานสร้างรายได้สู่กลุ่มผ้าทอ เลี้ยงไหม จักรสาน อาหาร อาหารแปรรูป สวนเกษตรไร่ร่อน ฯลฯ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นและปรับปรุงความเป็นอยู่ แหล่งท่องเที่ยวได้รับการจัดการโดยสมาชิกชุมชนในท้องถิ่นเอง สำหรับการท่องเที่ยวทั่วไปการเยี่ยมชมมักจะทำการตลาดและจัดโดย บริษัทท่องเที่ยวเอกชน ผลกำไรส่วนใหญ่ออกจากชุมชนและมีเอกชนเพียงไม่กี่รายที่ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจนี้ ในทางตรงกันข้าม CBT ได้รับการจัดการและดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชนเอง การตัดสินใจของฝ่ายบริหารทั้งหมดเกิดขึ้นโดยหรือปรึกษาหารือกับชุมชนและผลกำไรทั้งหมดจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ ได้แก่ การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกในชุมชนการมีส่วนร่วมของชุมชนการควบคุมชุมชนการเสริมพลังและการอนุรักษ์ ด้วยการจัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่พักและผู้มาเยือน จะช่วยลดผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งจังหวัดเสียมเรียบได้จัดให้มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหลายพื้นที่ อาทิเช่น ชุมชนท่องเที่ยวบึงฉุกลีโต้ ชุมชนท่องเที่ยวจางเขนยีสต์ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศบึงเป็ยร้าง ชุมชนท่องเที่ยวธรรมชาติกำปงพลุก ชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศกำปงคลึง ชุมชนท่องเที่ยวธรรมชาติเมจรัย ชุมชนท่องเที่ยวพนมແຄก เป็นต้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาติ และนานาชาติให้ได้สัมผัสกับประสบการณ์ ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของประชาชนจังหวัดเสียมเรียบ การท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉุกลีโต้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก

เพราะมีเขตอนุรักษ์ธรรมชาติที่สวยงาม มีกิจกรรมนั่งเรือดูนก ล่องเรือชมป่าโกงกางน้ำจืดที่มีขนาดป่าประมาณ 15 เฮกตาร์ และชมวิวกูเขา ชุมชนท่องเที่ยวบึงฉล่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านบันทายศรี ตำบลชนาสนาดาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบ อยู่ใกล้กับปราสาทบันทายศรีที่มีความงดงาม และมีชื่อเสียงโด่งดังนั้น จึงมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม หรือไปรับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อนที่นั่นเสมอในวันเสาร์วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์อื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นพบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉล่ง ยังขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม จึงทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากการจัดการการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ประชาชนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉล่ง หมู่บ้านบันทายศรี ตำบลชนาสนาดาย อำเภอบันทายศรี จังหวัดเสียมเรียบเพื่อนำผลการศึกษาของชุมชนบึงฉล่งไปรับใช้ในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบึงฉล่งให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ออนไลน์). (อ้างเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2564)
จาก <https://tourismcambodia.org/>
- รัตนา บุญเลิศ. (2562). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าช้างทองอำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภาพร บุญประสพ และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์,” วารสารการบริหารการปกครอง และนวัตกรรมท้องถิ่น. 5,(3): 15-29.
- เป็ง พอนนา. (2552). การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของเมืองสีหนุวิลล์ ราชอาณาจักรกัมพูชา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.